

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 225

Archeologienota leperstraat te
Menen(West-Vlaanderen)
Programma van Maatregelen

DAVID JANSSENS

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Claeys Simon & Janssens David
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Gemotiveerd advies.....	- 4 -
2	Programma van maatregelen.....	- 5 -
2.1	Administratieve gegevens	- 5 -
2.2	Aanleiding van het vooronderzoek	- 11 -
2.3	Resultaten bureauonderzoek	- 11 -
2.4	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	- 12 -
2.5	Onderzoeksstrategie en -methodes	- 13 -
2.6	Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	- 16 -
2.7	Randvoorwaarden	- 16 -
3	Plannenlijst	- 17 -
4	Lijst van figuren	- 18 -

1 Gemotiveerd advies

Het door ADEDE bvba uitgevoerde bureauonderzoek kon niet met zekerheid uitspraak doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen in het bodemarchief van het projectgebied. Wel kon een eerste inschatting van het archeologische potentieel opgesteld worden.

Voor alle periodes tot 1914 wordt een algemene archeologische verwachting naar voor geschoven. Een concrete archeologische verwachting is er voor sporen van de Flandern I Stellung, een Duitse versterking daterend uit de eerste wereldoorlog, die volgens historisch kaartmateriaal het onderzoeksgebied van Noord naar Zuid zou doorkruisen. De geplande bodemingrepen zijn van die aard dat ze eventuele archeologische sporen onherroepelijk kunnen vernielen.

Na alles grondig in overweging te hebben genomen adviseert ADEDE bvba dat een verder vooronderzoek door middel van proefsleuven in uitgesteld traject is aangewezen om een concreter beeld te krijgen op het archeologische potentieel van het projectgebied.

Een gedetailleerde uiteenzetting van het gevoerde bureauonderzoek is te lezen in het Verslag van Resultaten.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017G206	
Site	Menen, leperstraat 435 / Wervik, Menenstraat 158	
Projectsigle ADEDE	MEN-IEP	
Ligging	leperstraat 435 8930 Menen	Menenstraat 158 8940 Wervik
Bounding Box ruim projectgebied	Punt 1 (NW): X: 60233m Y: 166849m Punt 2 (ZO): X: 60402m Y: 166744m	
Bounding Box concreet projectgebied	Punt 1 (NW): X: 60251m Y: 166847m Punt 2 (ZO): X: 60337m Y: 166783m	
Topografische kaart	Zie plannr. 1	
Kadaster	Zie plannr. 3	
Soort onderzoek	Bureauonderzoek	
Opdrachtgever	Colruyt group Edingensesteenweg 196 1500 Halle	
Aard van de vervolwerken	Vernieuwing en uitbreiding van parkeergelegenheid	
Uitvoerder	ADEDE bvba	
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058	
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187	
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba	

Bibliografische referentie	Van Brakel A.A., Janssens D. 2017, Archeologienota Ieperstraat te Menen (West- Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 225, Gent.
Grootte projectgebied	2781m ² Te verstoren zone
Periode uitvoering	Augustus 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Zie plannr. 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - IEPERSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017G206 02/08/2017

© AGIV

Legende

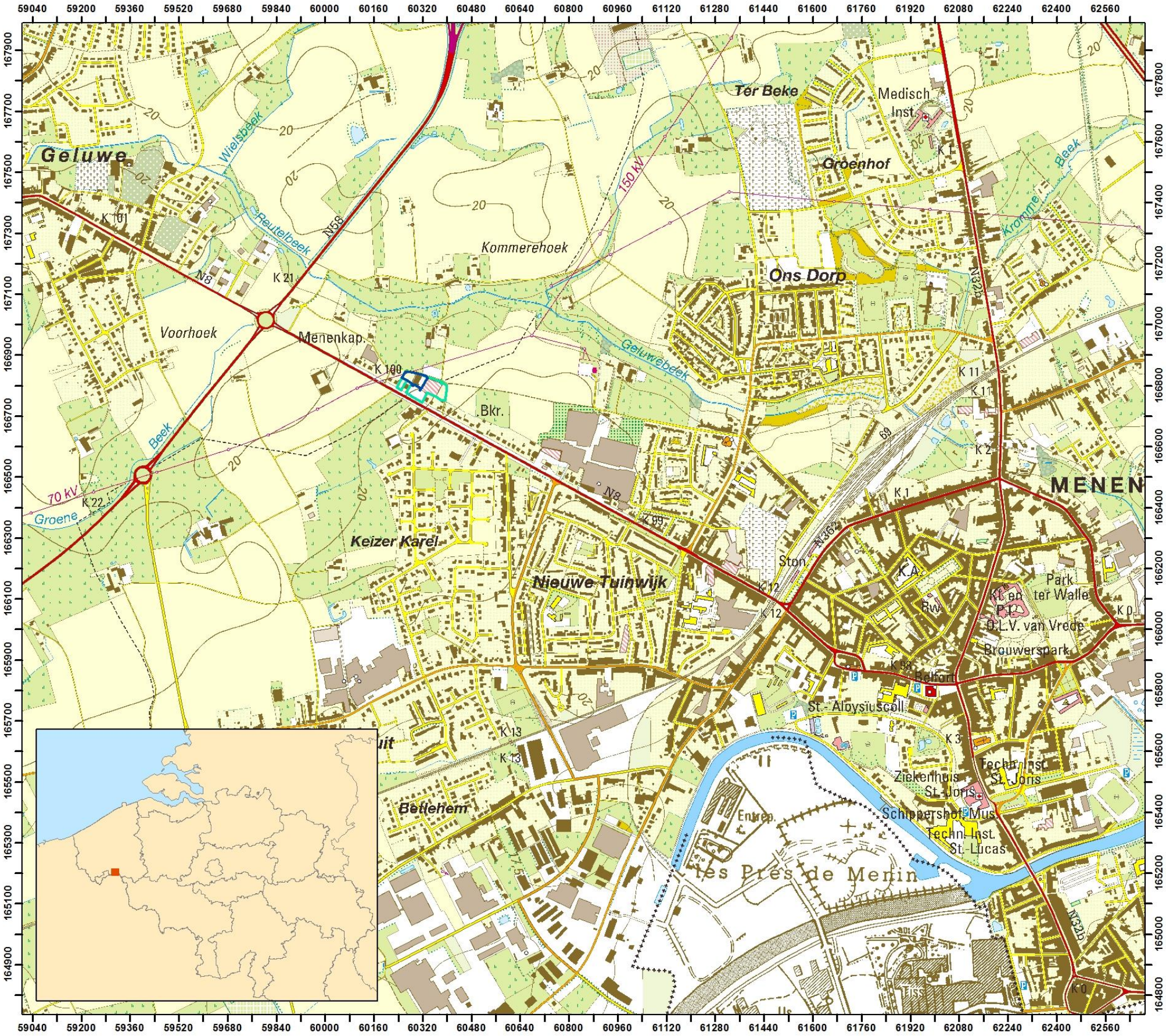
Concreet projectgebied

Ruim onderzoeksgebied (percelen)

N

0 900

Meter

MENEN - IEPERSTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017G206 02/08/2017

© AGIV

Legende

Concreet projectgebied

Ruim onderzoeksgebied (percelen)

N

0

225

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

MENEN - IEPERSTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017G206 02/08/2017

© AGIV

Legende

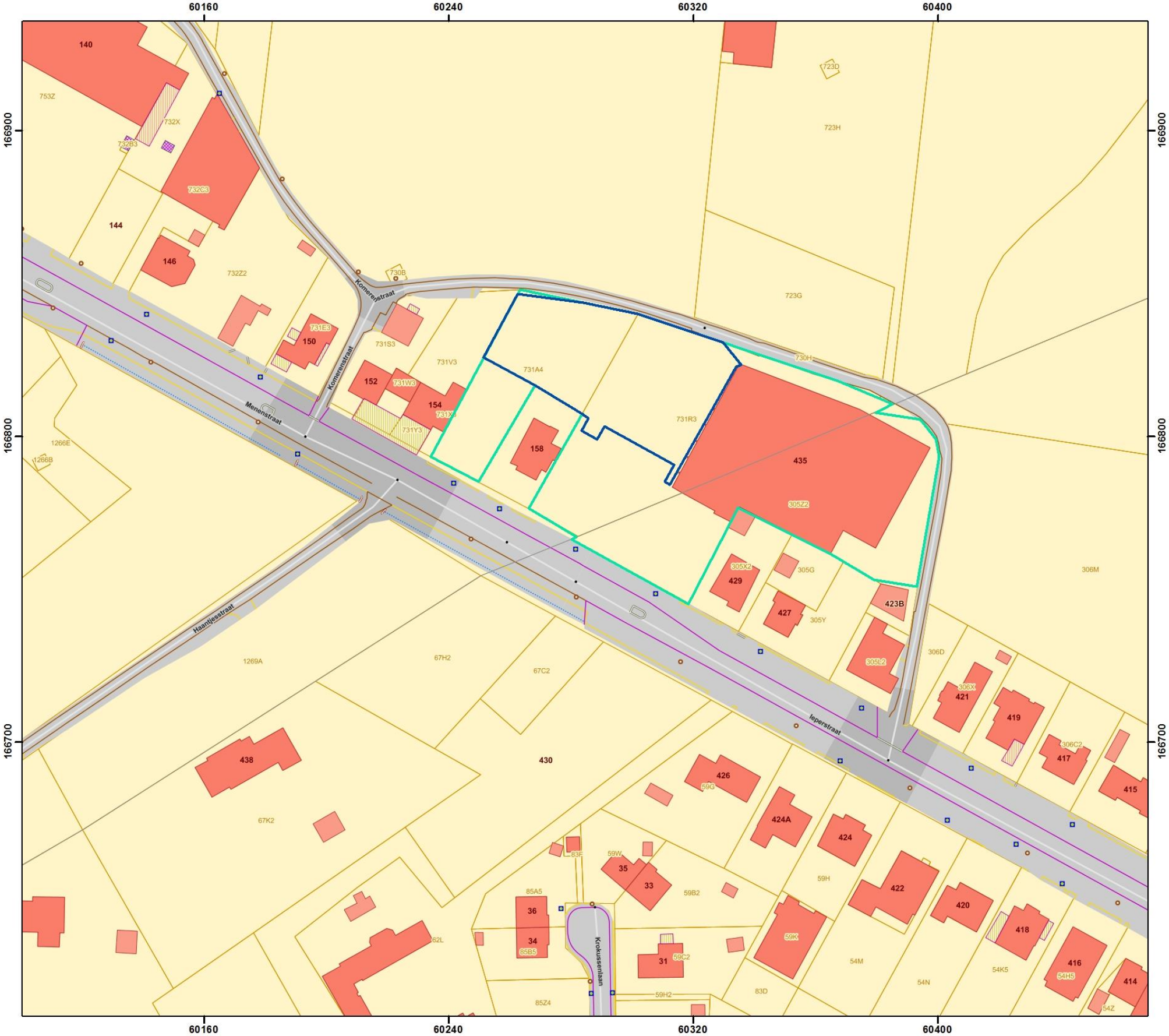
Concreet projectgebied

Ruim onderzoeksgebied (percelen)

N

0 90

Meter

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt.

Geplande werkzaamheden betreffen het uitbreiden van de parking van een polyvalent handelsgebouw met groenaanleg en vernieuwing van de bestaande parking. De bestaande winkel (ca. 3061m²) blijft daarbij intact. De parking aan de westkant van het gebouw wordt vernieuwd (1664m²) en met 1117m² uitgebreid op braakliggende terrein kadastraal aangeduid als perceel 731A4. De niet gebruikte ruimte (769m²) op dit perceel zal worden ingezaaid. De initiatiefnemer is derhalve verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Zie uitgebreide beschrijving in het Verslag Van Resultaten (§2.5 Beschrijving geplande werken).

2.3 Resultaten bureauonderzoek

Het door ADEDE bvba uitgevoerde bureauonderzoek kon niet met zekerheid uitspraak doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen in het bodemarchief van het projectgebied. Wel kon een eerste inschatting van het archeologische potentieel opgesteld worden.

Voor alle periodes tot 1914 wordt een algemene archeologische verwachting naar voor geschoven. Een concrete archeologische verwachting is er voor sporen van de Flandern I Stellung, een Duitse versterking daterend uit de eerste wereldoorlog, die volgens historisch kaartmateriaal het onderzoeksgebied van Noord naar Zuid zou doorkruisen. De geplande bodemingrepen zijn van die aard dat ze eventuele archeologische sporen onherroepelijk kunnen vernielen.

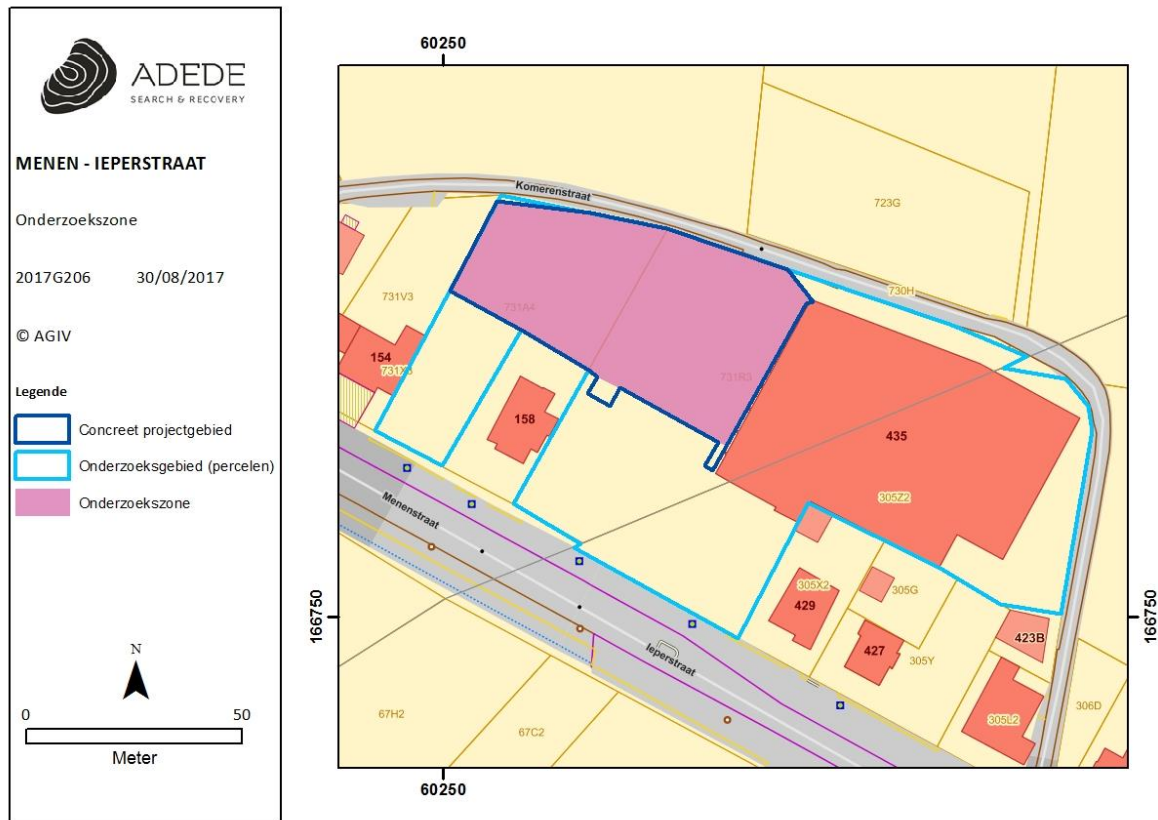
Na alles grondig in overweging te hebben genomen adviseert ADEDE bvba dat een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem is aangewezen om een concreter beeld te krijgen op het archeologische potentieel van het projectgebied.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?

- Zijn er sporen aanwezig in het bodemarchief van het onderzoeksgebied.
- Zijn er sporen terug te vinden van de Flandern I Stellung?
- Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?

Figuur 1. Te onderzoeken gebied.

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle continue proefsleuven over het geselecteerde deel van het onderzoeksgebied (zie plannummer 23). Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m van middellijn tot middellijn. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noord-zuid georiënteerd. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25 meter een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. In totaal dienen er 3 proefsleuven aangelegd te worden met een NW-ZO oriëntatie. De oriëntatie van de sleuven is zodanig uitgewerkt dat ze haaks op de vermoedelijke Duitse linie (zoals deze op de trenchmaps staat aangegeven) komen te liggen.

Via deze methode wordt er 10% van het onderzochte oppervlakte opengelegd en onderzocht. Ter plaatse dienen extra volgsleuven en dwarsseuven of kijkvensters aangelegd te worden en dit voor een

totale oppervlakte van 2.5% van het totale projectgebied. Een inschatting naar de inplanting van deze volgsleuven, dwarsprofielen of kijkvensters kan via een bureaustudie niet gemaakt worden en dient tijdens de uitvoering van de proefsleuven te gebeuren in functie van de grootste kennisvermeerdering. Via deze methode wordt, conform artikel 8.6.2 van de Code van Goede praktijk 12.5% van het onderzoeksgebied gedekt. Op deze manier wordt er maximale info bereikt tegen een minimale kost. De motivering voor deze keuze dient eveneens toegelicht te worden in de rapportering. Indien afgeweken wordt van het voorgestelde sleuvenplan dient dit eveneens toegelicht te worden in de rapportering.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (oa brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

De gewenste competenties voor actoren zijn de volgende:

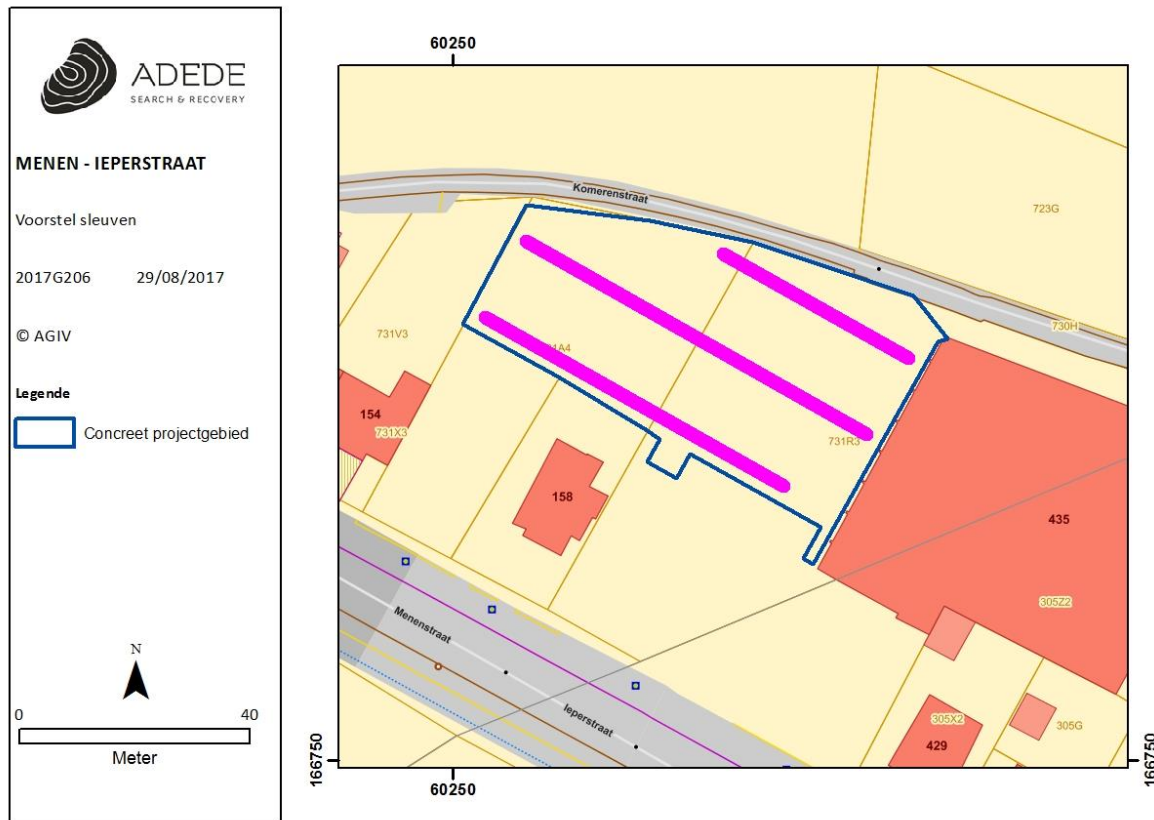
- Veldwerkleider met ervaring in het aanleggen van proefsleuven en met een ervaring op minimum 2 eerste wereldoorlogsites, meerbepaald conflictzones.
- Assistent – archeoloog met ervaring in het aanleggen van proefsleuven en met een ervaring op minimum 1 eerste wereldoorlogsite, meerbepaald conflictzone.
- Erkend archeoloog

Indien tijdens het werken silexvondsten aangetroffen worden ondanks de lage verwachting, moet een steentijdspecialist tijdens het veldwerk of de verwerking geraadpleegd worden. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er binnen het onderzoeksgebied steentijd artefactsites voorkomen en waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Via deze methode kunnen er inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding,

datering en bewaringsgraad van de sites. Daarom dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?
- Wat is hun spreidingsvorm?
- Wat is hun densiteit?
- Hoe is hun bewaringstoestand?
- In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?
- Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en welke strategie

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd dienen te worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een Edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist

Figuur 2. Sleuvenplan.

2.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

2.7 Randvoorwaarden

Aangezien de huidige parking nog in gebruik is en eerst moet verwijderd te worden, dient het onderzoek te gebeuren in uitgesteld traject.

Er wordt uitdrukkelijk beklemtoond dat het onderzoek plaatsvindt in een gebied dat mogelijk vervuild is met munitie en toxische stoffen. De opdrachtgever is zich hiervan terdege bewust en beschermt zijn personeel en de omgeving op alle mogelijke en noodzakelijke manieren tegen ongevallen of contaminaties. De werken worden uitgevoerd conform de bepalingen van het Veiligheids- en Gezondheidsplan en onder toezicht van een veiligheidscoördinator.

3 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:12000	digitaal	02/08/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:3000	digitaal	02/08/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:1200	digitaal	02/08/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:600	digitaal	02/08/2017

4 Lijst van figuren

Figuur 1. Te onderzoeken gebied.....	- 13 -
Figuur 2. Sleuvenplan.....	- 16 -